NAM THỨ NHẤT — N° 41

phong hóa

tuần báo

Xuất bản ngày thứ năm

THỨ NĂM 25 AOÛT 1932

THÀNH LONG
2 ET 4 - RUE DE TAKOU - HANOI

NGĂN PHÒNG NAN CHÁY
KNOCK OUT
29 ĐÔNG-KHÁNH 29

NẾU KHÔNG CÓ TÔI...

« Cái tôi là cái khả-ố ». Câu cách-ngôn của nhà tư-tưởng Pascal như muốn mỉa riêng cái lối viết văn của nhà luân-lý Montaigne. Song nhà văn sĩ hoài nghi ở thế-kỷ thứ 17 tuy luôn-luôn nói tới mình, nhưng thường chỉ phô những chỗ khuyết-điểm của mình ra, để bàn chung về những điều khuyết-điểm của nhân-loại, chứ thực không có ý tự cao, tự đại.

Vậy thì « cái tôi » của Montaigne cũng chưa đáng khả-ố.

Đến như « cái tôi » của một bọn tri-thức người mình thì thực là đáng ghét. Trong những cuộc đàm luận bao giờ họ cũng đặt họ ngay trung tâm điểm. Hễ họ nghe chuyện câu truyện không có liên can tới đời họ thì những sự hành-vi của họ thì họ chán ngay, ra vẻ uể-oải hỏi không buồn trả lời.

Có nhà văn-sĩ gặp anh em bạn bao giờ cũng hỏi: « anh có thấy hy hình-phim gì đến vào tối thứ ... ? » Hoặc « bạt tôi viết ngày mồng bảy tháng bảy, anh đã xem chưa? Văn ấy mới thực là văn trao phàng! Khốn nạn người mình có mấy ai biết viết lối văn châm chích đâu! » hay là, « được! anh đã nói câu, tôi chỉ phải cho một « de-tích » lý thiêu sự nghiệp rồi nó sẽ biết lay tôi! »

Song những « cái tôi » ấy cũng chỉ mới là những « cái tôi » trẻ con, không đáng chấp. Ta có thể cho họ là một hạng khoe lác.

Chứ « cái tôi » của hạng tự cho mình như thánh, thần thực mới đáng ghét. Hoặng nay, không những họ khoe-khoang ra miệng, mà bao giờ họ cũng tự nghĩ thầm trong bụng rằng họ có giá trị hơn người. Họ gần trí rằng đời không có họ thì không xong.

[illegible]

bao đã tự cho mình là tay « thần đồng trong làng văn » Đến chỗ lý, nếu không thấy ai lưu ý đến mình đã vội giới-thiệu lấy : « tôi là M. X. » Họ tưởng mặt cái tên của họ càng dễ làm cho mọi người giật mình, kính sợ. Thực ra họ vẫn tưởng họ ghê lắm. « Hao nay, nếu không có tôi viết, thì ai biết đọc? »

Viết đến đây tôi sực nhớ tới chuyện anh quản-lý ngồi hàng kia. Anh ta đi đưa, ngồi xe nào cũng kể của anh chủ-nhiệm, những anh ấy lợi, anh ấy chăm, những anh ấy lanh, anh ấy dễ, tóm lại như có lẽ xác chủ-nhiệm, mà tôn được giá trị mình lên. Tôi bao giờ cũng kết-luận bằng một câu tự đắc. « Nếu không có tôi làm quản lý, thì hiểu ấy « phay tí » từ bao-giờ, tôi mà thôi thì nay, thì thằng sau là đúng của! »

Không những anh ta chỉ nói thế, anh ta thấy chủ-nhiệm hết lòng tin cậy, lại cơn làm gia: Một hôm ngồi xe xem thơ chức quản-lý. Anh ta biết thế nào chủ-nhiệm cũng phải giữ anh ta lại, vì anh ta vẫn giữ tri rằng không có anh ta thì hiệu đương sống sao được. Chúng mày, chủ-nhiệm cũng đã bị chôi tai, rồi ở nhiều lần vì nhũng cầu « nếu không có tôi » của anh ta, nên nhân dịp anh ta xin từ chức, quả quyết nhận lời ngay.

Cũng ông quản-lý nào đó, cũng như cũng hết thảy những ông thanh, ông thần trên kia, tôi xin các ông mỗi ngày bỏ ra lấy nửa giờ mà ngẫm nghĩ tới câu cách-ngôn của Pascal :

« cái tôi là cái khả-ố »

Ấy là « cái tôi » của Montaigne nhân-nhân thế mà còn bị nhà triết-học kia công-kích đấy, huống chi « cái tôi » ngông-cuồng của các ông.

PHONG-HÓA

HÀI VĂN

Câu chuyện nhà giáo với bác Sếtty

Sết-ty. — Gớm! ông giáo ăn gì mà bây giờ phì độn thế?

Nhà giáo. — Ăn cơm thì bẻo, chứ ăn gì? Bác lắm bạc lại nhiều tiền gầy là phải, bỉ nhân chuyên việc giáo-huấn dân em, đối với chức vụ có lương tâm cho nên thân được trọng hiện. Sách có chữ « PHÚ NHÂN ỐC, ĐỨC NHUẬN THÂN » là thế đấy.

NHÃ NHO

VẤN DỀ PHỤ-NỮ

Xưa nay dân bà Việt-Nam có tiếng là dân bà có nhiều đức tính tốt, chất-phác, khiêm-tốn, nhẫn-nại, lao-cần, tiết kiệm lấy việc lôn-kinh công-cô, tề-gia sinh-nghiệp, nuôi chồng dạy con làm chức-vụ, lấy cần « học ư kỷ, hiệu vi nhân » làm đạo sử-thế. xuốt một đời đem tấm thân liễu yếu mà tận-tụy với chủ-nghĩa gia-đình.

Thời-thế mới, nhân-tâm mới, chị em phụ-nữ, từ khi bị cuốn vào cái phong-trào Âu-mỹ, thực đã ra mặt ruồng rẫy chủ-nghĩa gia-đình mà khuynh-hướng về chủ-nghĩa cá-nhân, cho nên thấy chị em đã từng ra công « vận-động », đã từng hô-hào « giải-phóng », yêu cầu « nào tự-do, nào bình-đẳng » họ kia. Chị em thực có tự do, có bình-đẳng, có quyền-lợi mà chị em không biết. Trong khi phụ-nữ mình đang vận-động để được như phụ-nữ Tây-âu, thời các bà đã trông ở hai bên bể Đại-tây lại nhiệt tâm cầu-vong được như chị em Đông-á. Chị em yêu cầu « giải-phóng », chị em có mất tự-do đâu mà phải giải-phóng. Trong nữ-lưu mình đay chỉ có bọn mãi-dâm, bọn nữ-tỳ là mất tự-do nghĩa-vụ phụ-nữ là phải tầm-phương. Giải-phóng cho bọn là rửa bỏ rủa nhục cho nhân-loại, là nâng cao giá-trị nữ-lưu, là bắt dân bước vào thời-kỳ cải-lương chủng loại.

Vì có cái nạn mãi-dâm, cái nạn nữ-tỳ mà toàn-thể phụ-nữ bỉnh như người bị trọng bệnh : đối với người có bệnh, việc cần kíp là phải lập phương điều trị.

Thế thì vấn-đề phụ-nữ hiện chỉ tóm có hai điều :

1° — Vấn-đề mãi-dâm

2° — Vấn-đề nữ-tỳ.

Còn các việc lặt vặt khác, chị em tưởng tâm là những việc lớn lao cần phải giải-quyết, nhưng đó chẳng qua chỉ vì chị em đi lầm đường lạc lối mà mua vạ cho mình, chứ có phải ai gây nên đâu.

Nếu chị em sớm tỉnh ngộ biết nghĩa-vụ là cái mục-đích chân-chính ở đời, là cái hạnh-phúc có một không hai, biết quên mình mà thờ một cái chủ-nghĩa cao trọng hơn cái chủ-nghĩa cá-nhân, thời quyền-lợi của chị em chẳng yêu-của cũng tự nhiên có, giá trị của chị em chẳng mua chuộc, cũng tự nhiên nên.

Vậy về vấn-đề phụ-nữ trước nhất ký-giả xin cùng với nam nữ đồng-bào bàn về cái nạn mãi-dâm và cái nạn nữ-tỳ ra hiến cả, nhưng các đấng hiền-nhân quân-tử cùng là những bậng đấ-phụ điền-phu, sở-dĩ sinh ra làm người ở đời cũng bất-nghĩa đó một chữ dâm. Dâm để duy-trì lấy chủng-loại, cũng như trong để duy-trì lấy quốc-gia, hiến để duy-trì lấy gia-tộc. Vậy thì dâm là một phận-sự thiêng-liêng của chung các loài động vật và riêng loài người ta. Thế mà loài người tự xưng là chúa-tể muôn vật lại đem lợi-dụng cái phận-sự thiêng-liêng mà làm kế sinh nhai, cho nên mới có cái nạn mãi-dâm.

1° — Có mấy hạng mãi - dâm

Trong xã-hội ta có hai bạng mãi-dâm, mãi-dâm có môn bài và mãi-dâm không có môn-bài, đó là một điều chẳng nói ai cũng thừa biết :

Hạng trên có thể chia làm hai thứ : thanh-lâu và hồng-lâu. Những nhà thanh-lâu là cửa hàng thực thụ mãi-dâm rồi, đến như hồng-lâu, nhất là hồng-lâu mấy năm gần đây, bề ngoài thì mượn cung-đàn giọng hát để chiêu-khách phong-tình mà bề trong thì bề-ngoại cái chương-trình của mụ Tú, cô Tươi có đâu xa, vào rượu, mà cũng có cả « đào ngựa » nữa.

Hạng dưới là hạng không có môn-bài, cũng chia ra làm hai thứ : [illegible] mãi-dâm và bán - thường mãi-dâm. Những nhà ngoài tuy [illegible] làm ăn mà trong thì [illegible] soo ban phấn, những gái giang-[illegible] mượn nhà [illegible] để quyến rũ [illegible] niên, những cô [illegible] giai lão dâm ba ngày, một [illegible] ông sẽ-giang hay cho sang-đò [illegible] những bọn chuyên ngề mãi-dâm.

Còn thứ bất-thường là những kẻ vốn biết cái cách bán thân nuôi miệng là điều nhục, nhưng vì tình-thế, xui nên vì hoàn-cảnh bắt buộc, có lúc không thể không đem cái tình-tiết mà quẳng mình vào nơi sở tôi : như vì sửa được ông chủ qua yêu, con nhà được cậu cả khen rồi ; có con gái nhà lương-thiện, qua hoàn an hàng gỡ trong cuộc do-đen, bay vì không [illegible] không tội mà kiếm cách làm cho khốt thân chị kém em ; người mạt-rệ đàm-đang mà bất-hạnh gặp phải con đen vận tuông, chồng ốm đau, con đau rên ; trong xã-hội ta, những bạng người ấy không phải là không có.

2° — Vì đâu có cái nạn mãi - dâm

Mãi là bán mãi-dâm là lấy cái dâm có thừa thãi mà bán, có cần tiền thì mới bán. Vậy bán cái dâm ở xã-hội Việt-Nam là do hai nguyên nhân : một là dân nghèo, hai là sự dân-dã nhiều hoa số dân ông. Phải nghèo mà thừa, để làm gì mà chẳng bán ? Cái nghèo của dân Việt-Nam, ai mà không công nhận ? Đúng trên xe lửa, hay ngồi trong ô-tô, đưa mắt ra hai bên đường bát ngát đồng ngô, ruộng lúa, thì ai chẳng tưởng dân mình là một dân trù phú ; thế mà trong bụi tre kia, dưới cái túp mái tranh vách nát, ai ngờ kẻ nhà quê thường ốm không thuốc, đói không cơm ! Dân Việt-Nam là giống sinh-sản rất mau : ngày xưa, vì cái nạn người nhiều, đất hẹp, đã từng phải mở rộng quốc-thổ về để lấy chỗ di-dân. Đến nay các miền châu-thổ các giải giang-biện đều nhúc những người, mà kế sinh-nhai, trừ một vài nơi thành - thị, bốn phương một nghề, nông. Nông là nghề mỗi người độc-nhất vô-nhi, mà đất-đai trông cấy mỗi ngày một kiệt, phương-pháp trồng cấy cứ khư khư giữ lối xưa ; gặp-dĩ năm thì nạn tiêu khô, năm thì nạn thủy-lạo, cũng không biết tìm cách bổ-cứu nghề nông như thế, tránh sao được cái nạn nghèo.

Dân đã nghèo, mà số dân bà lại gấp mấy số dân ông, trách nào chả sinh lắm cảnh thương tâm. Đàn ông kể thì một vợ người thì hai ba bốn vợ, bất luận hoặc giàu sang, hoặc nghèo hèn, không mấy người là không vợ ; thế mà con gái không chồng, dân bà ở góa, cũng không phải là số ít. Đó là những đường lối đưa kẻ khốn nạn vào cái bại mãi-dâm.

3° Mãi-dâm hại thế nào ?

Cái bại mãi-dâm kể ra không sao [illegible] khỏi lo được ; vì, nó không [illegible] cho kẻ mãi-dâm, mà [illegible] cho xã-hội nữa.

a) Hại cho kẻ mãi-dâm.

Dâm để giữ gìn lấy nòi giống, gây dựng nên gia-đình ; song mục-đích của kẻ mãi-dâm lại không ở hai chỗ yếu-điểm ấy. Đã không cốt giữ gìn nòi giống, chết thì chết bẩu, chứ chẳng còn có cái hy-vọng tất hương của khói ; đã không cốt gây dựng gia-đình, thì làm gì có cái hạnh-phúc gia-đình. Khách tang chơi có kẻ bán mình như đồ-vật để thỏa mãn dục tình ; hoặc ra cùng có kẻ có chút cảm-tình, hoặc thương hoặc yêu hoặc, nhưng chẳng qua « yêu bọn yêu được mặt mày đi cả trang », rồi ra hoa tàn, nhị rữa, mươn nào còn muốn là ông nào còn thèm tới, cái thân đã bệnh đã phiền tại phải đeo - thân ra ngoài phạm-vi đời « mai-lực. Sống ngày nào đau khổ ngày ấy, chết đường chết chợ được mảnh chiếu gói là may. Ký-giả đã từng trông thấy nhiều cái gương khốn nạn ấy.

(*còn nữa*) HÀ VĂN BÌNH

— Cái gì thế ?
— Cậu con tất nghỉ ở nhà thương rồi, hu hu...
— Cậu tất nghỉ rồi à ! ôi giời ơi hu hu...!

MỘT SỰ CẢI CÁCH LỚN CỦA BÁO PHONG-HÓA

Phong-hóa tuần báo tạm ra 4 trang giá bán 0p,03 để đủ thời giờ dự-định một cuộc hoán cải rất lớn lao.

Vài tuần nữa tờ báo Phong-hóa sẽ được vừa lòng độc giả về hết các phương-diện văn-chương, mỹ-thuật, tư-tưởng.

Xin độc-giả vững tâm chờ đợi. Phong-hóa tuần báo sẽ không phụ tấm lòng yêu mến của độc giả.

THỰC HAY HƯ ?

Đồn rằng... Một chủ kỹ xe ở Nam-thành mà tác giả quyển « Kim-Anh Lệ-sử » tặng cho cái huy-hiệu « ông hàn thứ đông » định bỏ ra ít vốn mở tại Ninh-bình một siêng chuyên làm « ca-kô - đi ng hộp đem xuất cảng. Hiết đoạt lợi tranh thương, biết đem của ngon đất Việt mà bán cho người ngoại quốc lấy tiền, tôi rất có lẽ ông Hàn tỉnh ta sẽ được giàng phú và thăng hàm... Nói cả kho là thăng phú quý, thì đã kém ai...?

[illegible]

Đồn rằng : Một chị Chùm có tiếng ở K. T. bấy lâu im hơi vắng tiếng ở [illegible] chuyến nay thấy sắp [illegible] ngày [illegible] trường [illegible] biểu, lại sắp ra quận đốc một nhà hát rất sang để cô động giúp cho ông nào muốn ra tranh nghị-trường... Kinh-tế này, ai dại bỏ tiền ngân ra trong cạnh, chị Chùm ấy phen nay có lẽ tính lầm chăng?

■

Đồn rằng : Có một ông Nghị muốn làm lẽ lên chức trưởng-viện thay ông Phạm-huy-Lục, nhưng chẳng muốn mất tiền, có hứa với chị Chùm trên kia rằng, nếu chị lại ra mở nhà hát mà chị lại dùng hết tài... của chị để động cho ông được công toại danh thành thì ông sẽ tặng chị một bức hoành-phi thếp bạc sơn son trong khắc bốn chữ « Thanh nhân chi ngôi ».

■

Đồn rằng : Một bác Set-ty ở Hà-thành xưa nay vẫn nghiện thịt cô, nghe nói nơi nào « đục nước thì có béo » sai người nhà về tận Ninh-giang, Thuy-anh, Duyên-hà, Quỳnh-côi, Gia-thuy v. v. mua cô để ăn « sinh nhật ». Bọp nậu người dễ lấy nhiều « phân » còn chưa thôi. Lại còn làm le nhân lúc người ta cửa nhà trôi giạt đó kiếm miếng ăn ngon!

■

Đồn rằng : Một viên thầu khoán ở đê đó định bỏ ra một số tiền khá lớn đăng rất nhiều truyện thả ở « ông Hương, để dòm khách các nơi về thăm đất Đế-đô vào dịp đức Bảo-Đại hồi loan này. Nghe đâu nhà doanh-nghiệp ấy giám cả quyết rằng trong những ngày đại lễ này, tiền cho thuyền sẽ được tăng lên đến 100 lá !!

■

Đồn rằng : Một nhà đại thương ở đất Thăng-long được tin này cũng định bỏ tiền ra thuê hết cả những ả đào thất nghiệp xứ Bắc, cho cạo răng, học ca Huế, ăn mặc Huế để vào hợp cổ doanh-thương với nhà thầu khoán kia ở đất Phú xuân.

Hóa Do

CA RAO GIẢI THÍCH

Vì ai ta có vững thành,
Vì ai ta có quê mình bơ vơ.

Trở đời, qua sóng lắm người phù-sinh, khôi rên nhiều kẻ quên lấy. Ở cái thời đại thanh hoàng này mấy người đã biết :

An quả nhớ kẻ trồng cây,
Uống bát nước ngọt nhớ người cầy cấy từng trên.

Đưa mắt nhìn qua lịch sử nhân loại, tự cổ chí kim, sang có, hèn có, biết bao kẻ [illegible] bất nhất, giầu đổi bạn [illegible] lúc hàn-vi ra rạng [illegible] tại, khi phú quý [illegible] đã cả. Khi [illegible] sao nghe [illegible] chương nhớ đến thầy xưa bạn cũ, ở đời thực hiếm thầy những người uống nước nhớ đến nguồn.!

Kia Câu Tiễn nhờ ai mà gây dựng lại được giang sơn nước Việt, thế mà kiếm cơ diệt cho được Văn-công quăng-ơn ! Đông Minh ý với Việt-Vương, ông Lưu-Bang giết Hàn-Tín, Ngô-Vương hại Ngô-tử-tư, toàn tại là những kẻ phản bạn lừa thầy vô ơn phụ nghĩa, được chim bẻ nỏ, được cá chê câu cả!

Nay chuyện một anh cu-ly xe keo, trước kia vất vả kiếm ăn vì nghề gánh mướn gồng thuê, thế mà đến lúc nhờ được chiếc xe cao-su kiếm được nhiều tiền hơn trước, nỡ cầm giao chế đem cáng xưa kia là bạn hàng ngày, để giúp cho anh nơ cơm ăn cột.

Anh học trẻ khiết nơ, lúc hàn-vi nhờ bố mẹ vợ nuôi cho ăn học, thế mà đến lúc công-toại danh thành thì quên cả vợ cả con cột, nhờ đâu đến tình nghĩa tao khang. Trông cái thất lưng soi xe, cái áo vải rộng cổ nón nhi-hoàn không ngoan mắt, bằng cái xe-xe lua, đôi giầy mang ca, việc [illegible] bom-bay, kèm thêm một cái hồi mom nào trường, nào tiền, nào xe hơi, nào nhà gạch, quên ngày vì nhờ ai mà được nó mặt nở mày, lên xe xuống ngựa.

Trong tập ngụ-ngôn của La-phông-Ten có chuyện con cò chửa cho con cáo khỏi bắc xương, đến lúc cò đòi nên công thì cáo đã không nửa lời nói lại, nhưng cón giở giọng Hà-đông mắng ân-nhân là còn may mắn đấy, không thì đã bị cáo cắn chết ngay lúc cò thò đầu vào mồm cáo rồi.

Đấy, đại để ở đời ta thường được tai nghe mắt thấy những chuyện bội nghĩa vong-ân như thế, song ai đã là người biết lẽ ơn cho kẻ khác thì không bao giờ quên câu « Thi ân bất cầu báo». Ở đời, có đứa tân nhân như Trịnh-Kiểm giết em vợ là Nguyễn Uông thì cũng lắm có người trung-hậu chí thành như Dương-Lễ sai vợ đem vàng đi nuôi bạn, ai là người có chút tử tâm chắc cũng không thêm kẻ lẽ.

KHÚC-GIANG